

Asia: VN/34874/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kuntalain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne kuntien varautumisen yleistä ohjausta ja seuranta koskevasta muutosehdotuksesta (10 §)

Valtiovarainministeriön oikeudesta ohjata, seurata ja valvoa kuntien varautumisvelvollisuuden toteutumista on tarpeen säätää tarkemmin lain tasolla, kuten on esitetty. Tämä vahvistaisi myös kansalaisten yhdenvertaisuutta ja oikeusturvaa. Kuten luvussa 2.1.3 tuodaan esille: ”Tällä hetkellä kuntien varautumisen yleisestä ohjauksesta ei kokonaisuutena vastaa mikään ministeriö.” Varautuminen on kunnissa hyvin erilaista ja eritasoista, kuten luvussa 2.1.4 on hyvin tuotu esille. Lisäksi esimerkiksi erityisryhmien, kuten vammaisten henkilöiden, erityistarpeiden huomiointi on puutteellista. Vammaisten henkilöiden erityistarpeiden, kuten esteettömyyden ja saavutettavuuden huomiointi tulisikin olla tarkastelussa systemaattisesti mukana. Valtionohjausta tulisikin tästä syystä lisätä. Ohjauksen suunnittelussa tulisi hyödyntää vammaisjärjestöjen osaamista. Esitöihin tulisikin selkeästi kirjata, että varautumisen ohjauksessa ja seurannassa on huomioitava yhdenvertaisuus, esteettömyys ja saavutettavuus sekä vammaisten henkilöiden erityistarpeet ja osallistettava vammaisjärjestöt YK:n vammaissopimuksen 4.3 artiklan edellyttämällä tavalla. Valtiovarainministeriön ohjausvastuun lisäämisen ohella voisi pohtia myös sisäministeriön toimialaan jonkinasteista ohjausvastuun lisäystä suhteessa kuntasektorin toimijoihin ja/tai aluehallintoon. Kunnille tulisi varmistaa riittävä tuki varautumistyön johtamiselle.

Myös YK:n vammaisoikeuksien komitea on syyskuussa 2025 ilmaissut Suomelle huolensa vammaisten henkilöiden erityistarpeiden puutteellisesta huomioimisesta varautumistoiminnassa ja esteellisistä hälytys- ja ennakkovaroitusjärjestelmistä ja huolensa vammaisjärjestöjen ja niiden erityisasiantuntemuksen riittämättömästä osallistamisesta varautumistoiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen (artikla 11 Vaaratilanteet ja humanitaariset hätätilat, kohdat 20 a, b ja c). Komitea suosittelee, että Suomi varmistaa varautumiseen sisältyvän tarvittavat toimenpiteet vammaisten henkilöiden suojelun ja turvallisuuden varmistamiseksi ja vammaisia henkilöitä edustavien järjestöjen osallistamiseksi varautumisen suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan.

Näkemyksenne vaikuttamistoimielinten aloiteoikeutta ja vanhusneuvoston nimeämistä koskevista muutosehdotuksista (26-28 §)

Kynnys ry kannattaa aloiteoikeutta koskevaa täsmennystä vammaisneuvostoa koskevaan sääntelyyn. Vammaisneuvostoa koskevaan 28 §:ään on syytä lisätä säännös siitä, että vammaisneuvostolla on oikeus tehdä kuntalain 23 §:n mukaisia aloitteita. Jatkovalmistelussa olisi tarpeen vahvistaa aloitteiden käsittelyprosessia ja velvollisuutta antaa aloitteisiin määräajassa kirjallinen vastaus perusteluineen. Samassa yhteydessä tulisi tarkentaa myös puhe- ja läsnäolo-oikeutta valtuuston ja lautakuntien kokouksiin. Tämä käytäntö on voimassa vain joissain kunnissa ja eniten käytäntö koskee nuorisovaltuustoja. Kuntalakiin tai vähintään lain esitöihin tulisi kirjata mahdollisuus antaa vaikuttamistoimielimien edustajille läsnäolo- ja puheoikeus kunnan toimielinten kokouksiin siten, että se koskisi yhdenvertaisesti kaikkia vaikuttamistoimielimiä. Lisäksi hyvinvointialuelain 32 §:n 2 mom mukaisesti tulisi kuntalakiin kirjata säännös siitä, että vaikuttamistoimielimet tulee ottaa mukaan osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa.

Näkemyksenne konserniohjetta koskevasta muutosehdotuksesta (47 §)

Kynnys kannattaa myös kuntalakiin tehtävää säännöstä, jolla tarkennettaisiin jatkossa kunnan tytäryhtiöiden varautumisvelvollisuutta normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä edistää varautumisen yhteensovittamista kuntakonsernissa. On luonnollista, että varautumisvelvollisuudesta huolehditaan omistajaohjauksen keinoin ja konserniohjeessa annettaisiin jatkossa myös tytäryhteisöjen varautumista koskevat määräykset. Tässäkin yhteydessä on tärkeä huolehtia, että konserniohjeessa huomioidaan erikseen vammaiset henkilöt.

Näkemyksenne kirjanpitoa ja toimintakertomusta koskevistä muutosehdotuksista (112 ja 115 §)

-

Näkemyksenne esitysluonnoksen vaikutusarvioinneista

-

Muut huomionne esitysluonnoksesta

Huomautamme, että lausuntopyyntö oli lähetetty vain yhdelle vammaisjärjestölle, joka ei edusta kaikkia vammaisia henkilöitä. Lausuntopyyntöä ole lainkaan lähetetty esimerkiksi vammaisjärjestöjen yhteistyöorganisaatiolle Vammaisfoorumi ry:lle.

Heini Annina
Kynnys ry